

VERSLAG VAN DE WINTERVERGADERING 2012

Vastgesteld 13 april 2012

Inleiding

Op 23 en 24 februari 2012 hield de Parlementaire Assemblée van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) haar elfde jaarlijkse Wintervergadering¹, die traditioneel in Wenen plaatsvindt. 241 parlementariërs uit 54 deelnemende landen spraken over actuele ontwikkelingen in de drie «dimensies» van de Organisatie op het gebied van politiek, economie en mensenrechten. De Staten-Generaal werden op deze bijeenkomst vertegenwoordigd door de leden Çörüz (CDA, Tweede Kamer, delegatieleider), De Caluwé (VVD, Tweede Kamer), Kortenoeven (PVV, Tweede Kamer), Ferrier (CDA, Tweede Kamer), Meurs (PvdA, Eerste Kamer) en Smaling (SP, Eerste Kamer). Er waren vertegenwoordigers van de parlementaire assemblees van de Raad van Europa en van Turkssprekende landen (TURKPA) en van verschillende partnerlanden van de OVSE, zoals Afghanistan, Algerije, Israël en Marokko.

Dit jaar ging de meeste aandacht uit naar de vergadering van de Commissie voor Democratie, Mensenrechten en Humanitaire Kwesties, waarin een aantal geruchtmakende mensenrechtenzaken werd besproken. In het kader van een debat over de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en detentieomstandigheden kwamen onder meer de zaken van de Russische advocaat Sergei Magnitsky en van de Oekraïense oppositieleider Yulia Tymoshenko aan de orde. In zijn hoedanigheid als rapporteur van deze commissie riep de heer Çörüz de Oekraïense autoriteiten op om internationale waarnemers bij mevrouw Tymoshenko toe te laten. Ook trad de heer Çörüz op als mede-sponsor van een «side event» inzake mensenrechten in Rusland, waar de heer William Browder, directeur van Hermitage Capital Management, een presentatie gaf over de zaak-Magnitsky. Aan het slot van de Wintervergadering gaf de president van de Assemblée, de heer Efthymiou, een verklaring af met unanieme steun van de Assemblée, waarin het recente geweld in Syrië werd veroordeeld en er werd bewezen aan de journalisten die recent in het conflict waren omgekomen.

Op donderdag 24 februari werd de delegatie gastvrij ontvangen ter residentie door de permanent vertegenwoordiger bij de OVSE, de heer Van Dartel, en leden van zijn staf, de heer Coert en de heer Peersman. Zij briefden de leden over de ontwikkelingen in de Organisatie sinds de

¹ De belangrijkste toespraken en overige vergaderstukken van de Wintervergadering 2012 zijn te vinden op <http://www.oscepa.org/meetings/winter-meetings/852-2012-winter-meeting-vienna>

benoeming van de nieuwe secretaris-generaal in juli 2011. De delegatie is de ambassadeur en zijn staf zeer dankbaar voor deze informatievoorziening.

Werkbezoek Oekraïne

Voorafgaand aan de Wintervergadering, van 20 tot en met 22 februari 2012, hadden de heer **Çörüz** en mevrouw **Ferrier** een werkbezoek gebracht aan het kantoor van de OVSE Project Co-ordinator in Kiev, Oekraïne. Zij deden dit in hun hoedanigheid van respectievelijk rapporteur van de Mensenrechtencommissie van de Assemblee en speciaal vertegenwoordiger voor het thema migratie. Zij spraken met OVSE-ambassadeur Kopaj over de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en ontwikkelingen op het gebied van migratie in Oekraïne. Daarnaast voerden zij gesprekken met verschillende NGO's over de rechtstaat en de positie van verschillende groepen migranten en met vertegenwoordigers van de media over de persvrijheid in het land. De leden hadden de Oekraïense minister van Buitenlandse Zaken, de heer Gryshchenko, om toestemming verzocht om de belangrijkste oppositieleider, mevrouw Yulia Tymoshenko, in de gevangenis in Kharkiv te mogen bezoeken, mede naar aanleiding van verontrustende berichten over haar gezondheid. In oktober 2011 had president Efthymiou bij zijn bezoek aan Oekraïne al tevergeefs gevraagd mevrouw Tymoshenko te mogen bezoeken. Ook de heer Çörüz en mevrouw Ferrier kregen hiervoor geen toestemming van de Oekraïense autoriteiten. Tijdens dit bezoek aan Kiev werden de heer Çörüz en mevrouw Ferrier op efficiënte wijze ondersteund door de Nederlandse ambassadeur Wolthers en zijn staf, waarvoor deze leden hen zeer erkentelijk zijn. Op de Wintervergadering in Wenen hebben beiden verslag gedaan aan de Assemblee over hun bevindingen tijdens dit bezoek.

Vergadering Standing Committee

Tijdens de vergadering van de delegatieleiders in het Standing Committee op 24 februari deed president Efthymiou een oproep aan alle parlementen die vertegenwoordigd zijn in de Assemblee om jaarlijks een debat over de OVSE te houden en daarin de regeringen aan te spreken op de uitvoering van haar resoluties. Nadat de president en de secretaris-generaal verslag hadden gedaan van hun activiteiten in de afgelopen periode, meldde de penningmeester van de Assemblee dat de begroting het afgelopen jaar wederom niet was overschreden. Tijdens de jaarvergadering in juli 2011 was besloten de begroting voor het derde jaar op rij te bevriezen. Bij de bespreking van de recente verkiezingswaarnemingsmissies kwamen de parlementsverkiezingen in Kazachstan, Kyrgyzstan, Tunesië en Rusland aan de orde. Met name bij het verloop van de Russische verkiezingen in december 2011 werd lang stilgestaan. De nieuwe Russische delegatieleider, Vladimir Kulakov, stelde daarbij dat de verkiezingen in zijn land in een sfeer van transparantie en openheid waren verlopen. Er waren weliswaar schendingen geconstateerd, maar het politiek bewustzijn in Rusland was gegroeid. Russen zouden behoefte hebben aan stabiliteit en ontwikkeling en dat zou ook het leiderschap van hun land betreffen. Naar aanleiding van de laatste verkiezingen zijn er een aantal kieshervormingen doorgevoerd, waardoor nu elke partij zou kunnen deelnemen aan de verkiezingen, ongeacht het aantal handtekeningen dat men heeft verzameld. Ook zou volgens de heer Kulakov de kiesdrempel worden verlaagd. De presidentsverkiezingen van 4 maart vormden volgens hem een belangrijke stap voor Rusland en het was daarom goed dat er 692 verkiezingswaarnemers zouden worden toegelaten.

Vervolgens discussieerde het Standing Committee over de vraag of de OVSE Assemblee een waarnemingsmissie naar de Russische presidentsverkiezingen zou moeten sturen. President Efthymiou had eerder in overleg met secretaris-generaal Spencer besloten om dit niet te doen, maar dit besluit werd door de Britse delegatie ter discussie gesteld. Uiteindelijk besloot een meerderheid van het Standing Committee – waaronder de Nederlandse delegatieleider – tot het zenden van een kleine waarnemingsmissie samengesteld uit leden van het Bureau.

De heer **Çörüz** ondersteunde voorts een pleidooi van de Amerikaanse delegatieleider Chris Smith om met een groep leden van de Assemblee een bezoek te brengen aan Belarus met het specifieke doel om politieke gevangenen te bezoeken. Mevrouw **Ferrier** deed verslag van het werkbezoek aan Oekraïne. Net als in eerdere sessies van de Assemblee sprak zij daarbij over de economische noodzaak van migratie en het belang van het respecteren van de mensenrechten van kwetsbare migranten. Oekraïne is een belangrijk transitland voor zowel reguliere als irreguliere migranten en ook voor mensensmokkelaars. Rusland is voor velen van hen een belangrijk bestemmingsland. Mevrouw Ferrier had dit ook reeds geconstateerd bij eerdere bezoeken aan Armenië en Kirgizstan en was daarom tot de conclusie gekomen dat het nuttig zou zijn als zij in haar hoedanigheid als speciaal vertegenwoordiger voor migratie een bezoek aan Rusland zou brengen. Voorts vertelde zij over de lastige positie van Afrikaanse migranten in Oekraïne, waarover zij tijdens haar bezoek aan Kiev geleerd had. Deze groep heeft daar, net als in andere oud-Sovjetlanden, te maken met een vaak agressieve vorm van discriminatie. Zij kondigde aan hierop terug te komen tijdens de jaarvergadering van de Assemblee in juli. Met het oog op de van 11 tot 14 mei geplande Economische Conferentie van de OVSE Assemblee in Batumi, Georgië, stelde mevrouw Ferrier voor een debat te agenderen over de gende-respecten van arbeidsmigratie.

Plenaire Vergadering

In zijn openingsrede sprak president Efthymiou over de noodzaak om vertrouwen te herstellen binnen de OVSE-gemeenschap. De relatie tussen de diplomaten in Wenen en de parlementariërs van de Assemblee dient verbeterd te worden, vond hij. Het recente bezoek van secretaris-generaal Zannier aan het secretariaat van de Assemblee in Kopenhagen noemde hij in dit kader bemoedigend. In lijn met eerdere resoluties van de Assemblee pleitte hij ervoor de vergaderingen van de Permanente Raad openbaar te maken en af te stappen van besluitvorming bij consensus in ieder geval inzake mensenrechtenschendingen en personeelszaken van de OVSE. Hij prees de prioriteiten die het Ierse voorzitterschap voor 2012 gesteld heeft, namelijk internetvrijheid en de bestrijding van discriminatie in de sport. Ook de secretaris-generaal van de OVSE, Lamberto Zannier, sprak van de noodzaak tot een betere relatie tussen de OVSE en de OVSE Assemblee, gebaseerd op transparantie en interactie. Hij stond stil bij de ontwikkelingen in de organisatie sinds de top van regeringsleiders in Astana en concludeerde dat de laatste ministeriële top in Vilnius had aangetoond dat er nog veel werk moet worden verricht, voordat van een echte «veiligheidsgemeenschap» kan worden gesproken. Met name voor het oplossen van langlopende conflicten en het naleven van verplichtingen op het terrein van mensenrechten riep hij op tot parlementaire steun. Tot slot benoemde hij drie uitdagingen voor de OVSE: het uitblijven van een internationale juridische basis voor de organisatie, de beperkte termijn waarvoor staf in dienst kan worden genomen en de krimp van het budget van de OVSE, terwijl er steeds meer eisen aan de organisatie worden gesteld.

De heer **Çörüz** greep de gelegenheid aan om de secretaris-generaal te vragen wat hij vond van zijn resolutie, die de Assemblee vorig jaar in

Belgrado had aangenomen en waarin de OVSE werd opgeroepen om meer te doen aan training en expertise-uitwisseling in de bestrijding van radicalisering en gewelddadig extremisme¹. Er was de heer Çörüz ter ore gekomen dat de Action Against Terrorism Unit (ATU) van de OVSE zich weinig gelegen zou laten liggen aan deze resolutie. De heer Zannier verzekerde de heer Çörüz dat het bestrijden van radicalisering van belang is voor het anti-terrorismebeleid van de OVSE en voor zijn secretariaat, waar de ATU deel van uitmaakt. Hoewel de OVSE formeel niet gebonden is om te reageren op resoluties van de Assemblee, zal het onderwerp dat de heer Çörüz adresseerde in zijn resolutie zeker door de organisatie worden meegenomen, aldus de secretaris-generaal. Deze toezegging werd later herhaald in de Eerste Commissie door de Turkse ambassadeur Ildem, voorzitter van het OVSE Veiligheidscomité. Hij meldde dat dit comité in juni een thematische bijeenkomst over de aanpak van radicalisering en extremisme belegt.

Het Ierse voorzitterschap formuleerde bij monde van minister van Europese Zaken Lucinda Creighton haar prioriteiten voor 2012. De belangrijkste daarvan is internetvrijheid in de derde dimensie. Minister Creighton kondigde aan dat Ierland in juni een brede OVSE-conferentie zal organiseren over internet en nieuwe media. Andere prioriteiten in de derde dimensie zijn vrijheid van vereniging en vergadering, vrijheid van religie en de bestrijding van mensensmokkel en racisme in de sport. In de eerste dimensie zet Ierland in op vertrouwenwekkende en veiligheidsbevorderende maatregelen, wapenbeheersing, conflictpreventie en -resolutie en transnationale bedreigingen. In de tweede dimensie werkt het OVSE-voorzitterschap in 2012 aan de bevordering van veiligheid en stabiliteit door middel van goed bestuur, vooral in de vorm van de aanpak van corruptie, witwassen en de financiering van terrorisme. Vanuit de eigen ervaring met de situatie in Noord-Ierland verwachtte de Ierse voorzitter te kunnen bijdragen aan de onderhandelingen over de langlopende conflicten in Transnistrië, Georgië en Nagorno-Karabach. Minister Creighton hoopte voorts nog dit jaar Mongolië als 57ste deelnemende staat in de OVSE te kunnen verwelkomen. Zij sprak tot slot het voornemen uit om de OVSE zo snel mogelijk te voorzien van de juridische status die nodig is om haar kerndoelen te realiseren.

De OVSE Hoge Commissaris voor Nationale Minderheden, Knut Vollebaek, gaf in een presentatie voor de Assemblee een uitgebreide toelichting op zijn mandaat en activiteiten. Al twintig jaar is het mandaat van de Hoge Commissaris onveranderd: het vroegtijdig identificeren en bevorderen van oplossingen om spanningen rond nationale minderheden te verminderen, waar de vrede en stabiliteit in en tussen de OVSE-staten in het geding is. De Commissaris werkt met stille diplomatie, wat de reden is dat zijn werk weinig aandacht krijgt. Maar gelet op de grote gevoeligheid van de kwesties waaraan hij werkt, zei de heer Vollebaek zelf overtuigd te zijn van de noodzaak van deze discretie. De activiteiten van de HCNM richten zich momenteel op Macedonië, Kirgizstan, Georgië, Oekraïne, Polen, Litouwen, Hongarije en Slowakije. Volgens de heer Vollebaek waren er drie elementen noodzakelijk voor de HCNM om effectief zijn werk te kunnen doen. Ten eerste noemde hij onafhankelijkheid, zodat de Commissaris niet beperkt wordt door de consensusbesluitvorming die voor de rest van de OVSE geldt. Ten tweede noemde hij de politieke steun vanuit de deelnemende staten en ten derde de politieke en morele legitimiteit van de OVSE. Als de OVSE niet benut wordt en politiek irrelevant wordt, zal de HCNM daar ook onder lijden, zo waarschuwde hij.

Op 24 februari vond een speciaal debat plaats over de toekomst van conventionele wapenbeheersing in het OVSE-gebied. Daarin werd door respectievelijk een Amerikaanse en een Russische expert gesproken over het regime voor beheersing van conventionele wapens in Europa, dat hoofdzakelijk bestaat uit het Wenen Document, het «Open Skies Treaty»

¹ Resolution on Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism, OSCE PA Belgrade Resolutions 2011, zie http://www.oscepa.org/publications/declarations/cat_view/97-all-documents/1-publications/4-declarations/41-2011-belgrade-declaration

en het Verdrag voor Conventionele Troepen in Europa (Conventional Forces in Europe (CFE) Treaty). Deze verdragen zullen continu moeten worden aangepast op de veranderende situaties, zo stelde de Amerikaanse OVSE-onderhandelaar voor wapenbeheersing, Damian Leader. Zijn collega Anton Mazur van de Russische OVSE-delegatie gaf het perspectief van zijn regering op de patstelling rond het CFE-verdrag. Bepaalde landen willen wapenbeheersing op basis van dit verdrag aanwenden om politieke problemen op te lossen, beweerde hij. De Nederlander Mathew Geertsen, die voor het OVSE Forum for Security Co-operation (FSC) werkt, beschreef de veranderende aard van veiligheidsdreigingen en pleitte voor nieuwe vertrouwenwekkende en veiligheidsbevorderende maatregelen. Het Wenen Document moet een «levend document» zijn, aldus de heer Geertsen. Ook vanuit verschillende delegaties in de Assemblee werd gepleit voor een modernisering van het Wenen Document.

Commissie I: Political Affairs and Security

In de Eerste Commissie was een debat over de strijd tegen terrorisme en criminaliteit geagendeerd. Daar werden presentaties gegeven door onder meer vertegenwoordigers van de Terrorism Prevention Branch van de Verenigde Naties, de Action Against Terrorism Unit van de OVSE en de Turkse voorzitter van het OVSE Veiligheidscomité, die de heer **Çörüz** aanleiding gaven tot een interventie. Hij meende dat men lang met illusies over terrorisme had geleefd door te denken dat dit een fenomeen van verre landen was en dat repressie volstond om terroristen te bestrijden. Sinds de aanslagen in New York, Madrid en Londen weten we echter dat terroristen ook dicht bij huis kunnen toeslaan. De heer Çörüz verwees naar het boek van de moeder van Zacarias Moussaoui, de zogenaamde «21ste kaper» van de aanslagen op 11 september, waaruit blijkt dat zijn radicalisering vooral het gevolg was van een ongezonde thuissituatie, verkeerde vrienden en het internet. Het is belangrijk om ook deze radicalisering aan te pakken, omdat het mensenlevens kan kosten en de samenleving kan ontwrichten. Veiligheid is een mensenrecht, zei de heer Çörüz. Zonder veiligheid vinden er geen investeringen plaats, komt er geen economische ontwikkeling en groeit de armoede. Zo'n situatie kan leiden tot radicalisering en terrorisme. De aanpak hiervan is niet alleen een zaak van de VN, de OVSE en de NAVO en het ondertekenen van internationale verdragen. De heer Çörüz wees op de rol van de lokale politie, politici en handhavers. Radicalisering begint vaak klein, op één plek. Hij wees voorts op onderschatting van het gemak waarmee chemische producten kunnen worden verkregen, die gebruikt kunnen worden voor terroristische aanslagen. Ook sprak hij zijn zorg uit over de proliferatie van wapens van allerlei groeperingen uit de Arabische regio, waarop nauwelijks zicht bestaat. Tot slot benadrukte de heer Çörüz het belang van het verzamelen van informatie over terroristische netwerken en de internationale uitwisseling daarvan. Nog te vaak wisselen overheden die informatie niet uit, omdat zij twijfels hebben over de manier waarop die gebruikt wordt door andere overheden en waar die terecht komt.

Het lid **Kortenoeven** wijdde in dit debat, namens zijn partij, de PVV, een interventie aan de Koude Oorlog die Turkije in zijn ogen voert tegen Cyprus en Israël en richtte zich daarbij onder meer tot de Turkse voorzitter van het OVSE Veiligheidscomité. De inzet van dit conflict zijn de natuurlijke hulpbronnen in het Oostelijk deel van de Middellandse Zee, zo stelde hij, waarbij Turkije exploitatierechten claimt, waar andere landen die al hebben op basis van internationaal recht. Turkije zou dit doen met dreiging van de inzet van haar zeemacht en zou bovendien dreigementen hebben geuit in de richting van de Europese Unie in het kader van het aanstaande Cypriotische voorzitterschap. De Turkse militaire intimidatie en «political brinkmanship» zijn extreem gevaarlijk, vond de heer

Kortenoeven, en zouden gemakkelijk in een echte oorlog kunnen ontaarden. Tijdens de Najaarszitting van de Assemblee in Dubrovnik had hij dit thema al op de agenda willen krijgen, maar volgens hem werd deze gevaarlijke situatie nog steeds genegeerd. Hij vroeg wederom of dit onderwerp op de agenda van de volgende vergadering van de OVSE Assemblee geplaatst zou kunnen worden.

Het lid **Meurs** nam vervolgens namens de rest van de Nederlandse delegatie afstand van deze verklaring. De inbreng van de heer Kortenoeven was niet namens de overige leden van de delegatie gedaan, stelde zij, en de rest van de delegatie steunde de prioriteiten die het Turkse voorzitterschap van het OVSE Veiligheidscomité bij monde van ambassadeur Ildem had benoemd.

De Turkse delegatie noemde de bijdrage van de heer Kortenoeven in strijd met de geest van samenwerking binnen de OVSE. Zij zei zich te realiseren dat het hier een persoonlijke interventie van de heer Kortenoeven namens zijn partij betrof en zij bleef voor het overige Nederland als een sterke bondgenoot van Turkije beschouwen. De opvatting van de heer Kortenoeven zou volgens deze delegatie slechts die van een gering deel van de Nederlandse samenleving reflecteren en verdiende als zodanig dan ook geen verdere respons. Ambassadeur Ildem toonde zich onaangenaam verrast dat de heer Kortenoeven hem op de Turkse positie aansprak, terwijl hij door de OVSE Assemblee was uitgenodigd als voorzitter van het OVSE Veiligheidscomité. Hij meldde dat hij vier jaar als ambassadeur in Nederland had gewoond en in die periode constructief contact had onderhouden met de partijleider van de heer Kortenoeven. De ambassadeur vond het van belang om altijd in een goede onderlinge verstandhouding te werken en de interventie van de heer Kortenoeven paste daar wat hem betrof niet in.

Commissie II: Economic Affairs, Science, Technology and Environment

De Co-ordinator of OSCE Economic and Environmental Activities, Goran Svilanovic, was de belangrijkste spreker in de Tweede Commissie. Hij blikte vooruit op de activiteiten in 2012 van zijn bureau, die dit jaar, op initiatief van het Ierse voorzitterschap, in het teken staan van goed bestuur en transparantie, de strijd tegen corruptie, witwaspraktijken en de financiering van terrorisme. Het Economic and Environmental Forum, dat de OVSE ieder jaar in de Tweede Dimensie organiseert, zal deze keer draaien om de bevordering van veiligheid en stabiliteit door goed bestuur. Daarnaast blijft het bureau van de heer Svilanovic werken aan projecten op het gebied van migratiemanagement, in het bijzonder betreffende het opnemen van genderaspecten in het beleid voor arbeidsmigratie, het verzamelen en delen van geharmoniseerde migratiedata tussen deelnemende staten van de OVSE en het bewerkstelligen van een effectievere toepassing van instrumenten van het arbeidsmigratiebeleid. De OVSE heeft samenwerking met andere partners op dit terrein, zoals het IOM, de ILO, de Raad van Europa en de VN, hoog op de agenda staan. De heer Svilanovic dankte in zijn toespraak met nadruk mevrouw Ferrier, die in haar rol als Special Representative on Migration constructief heeft bijgedragen aan een goede samenwerking met de OVSE Assemblee. Hij hoopte het komende jaar net zo'n goede samenwerking met de Assemblee te kunnen realiseren op het thema corruptiebestrijding. Mevrouw **Ferrier** vroeg de heer Svilanovic vervolgens naar de stand van zaken met betrekking tot de uitwerking van het idee dat zij vorig jaar in een resolutie voorgesteld had, namelijk om binnen de OVSE een netwerk van «focal points» op te richten op het gebied van migratie¹. Dit netwerk van «focal points», zoals dat binnen de OVSE bijvoorbeeld al bestaat voor grensbewaking en de aanpak van mensensmokkel, zou de informatievoorziening tussen de deelnemende staten over migratiestromen moeten

¹ Resolution on the Co-ordination of Migration Policy in the OSCE, OSCE PA Belgrade Resolutions 2011, zie http://www.oscepa.org/publications/declarations/cat_view/97-all-documents/1-publications/4-declarations/41-2011-belgrade-declaration

bevorderen en tot uitwisseling van «best practices» kunnen leiden. De heer Svilanovic moest erkennen dat hier nog niet veel van terecht was gekomen, omdat hij hiertoe geen mandaat had van de deelnemende staten en er ook geen overeenstemming over bestond in de OVSE.

Commissie III: Democracy, Human Rights and Humanitarian Questions

Het zwaartepunt van de Wintervergadering lag dit jaar op de Derde Commissie. Daarin stonden de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en detentieomstandigheden centraal. Bovendien werd aandacht besteed aan een aantal spraakmakende mensenrechtzaken in OVSE-landen. De heer **Çörüz**, die dit jaar rapporteur van de commissie is, schetste hier zijn ideeën voor het rapport dat hij tijdens de Jaarvergadering in juli moet presenteren. Hij refereerde daarbij aan de voormalige OVSE Hoge Commissaris voor Nationale Minderheden, Max van der Stoep, die ooit zei dat op het gebied van mensenrechten internationale standaarden de minimum standaarden zijn. Zowel in het spreken van recht als in het ten uitvoer brengen van straf komt de geschiedenis en cultuur van een land tot uiting en het is noodzakelijk dit te herkennen en te respecteren. Dit plaatst de politicus die een land wil aanspreken op een bepaalde mensenrechtenschending, voor een dilemma, aldus de heer Çörüz. Immers, zo'n land kan het gevoel krijgen dat een buitenstaander zich ergens mee bemoeit, zonder de nationale cultuur en tradities te kennen. Maar, zo stelde de heer Çörüz, de Helsinki-akkoorden en de verplichtingen in het kader van de OVSE zijn altijd gebaseerd geweest op het idee dat bepaalde principes nationale grenzen overstijgen en altijd van toepassing zijn op iedereen, in elke situatie, los van cultuur, religie en politiek. Als dat idee wordt losgelaten, belandt men op een hellend vlak, waarbij de schade die men aanricht, misschien net zo ernstig is als de misstanden die men probeert te bestrijden.

De noodzaak van transparantie was voor de heer Çörüz de link tussen de thema's rechterlijke onafhankelijkheid en detentieomstandigheden. Zowel het juridisch proces als de tenuitvoerlegging van gerechtelijke beslissingen en straffen moeten begrijpelijk zijn voor buitenstaanders. Als dat niet het geval is, riskeert het juridisch systeem zijn legitimiteit en komt de rechtstaat in gevaar. In de OVSE is er een omvangrijk acquis aan afspraken opgebouwd om juist dat te voorkomen. De heer Çörüz vertelde vervolgens over de gesprekken die hij had gevoerd tijdens zijn bezoek aan Oekraïne, waar de OVSE verschillende projecten heeft lopen om rechters te trainen en rechtszaken te monitoren. Het nut van deze assistentie was hem ook duidelijk geworden in gesprekken die hij met enkele NGO's en met rechters van het Oekraïense Hooggerechtshof had gevoerd. De situatie van oud-premier Yulia Tymoshenko, die in oktober 2011 tot zeven jaar gevangenisstraf was veroordeeld, baarde hem zorgen. Deze veroordeling had er alle schijn van politiek gemotiveerd te zijn. De heer Çörüz had de Oekraïense minister van Buitenlandse Zaken Gryshchenko verzocht mevrouw Tymoshenko te mogen bezoeken in de gevangenis in Kharkiv, mede naar aanleiding van berichten dat haar gezondheidssituatie onvoldoende aandacht zou krijgen. Net als een eerder soortgelijk verzoek van president Efstathiou, waren de Oekraïense autoriteiten ook op dit verzoek niet ingegaan. In het kader van transparantie riep de heer Çörüz de Oekraïense regering op alsnog een vertegenwoordiger van de OVSE Assemblee tot mevrouw Tymoshenko toe te laten.

De heer Çörüz kwam terug op de Amerikaanse detentiefaciliteit in Guantanamo, een thema dat in de afgelopen jaren veelvuldig is besproken in de Assemblee. De OVSE-parlementariërs hebben in het verleden herhaaldelijk gepleit voor sluiting van de gevangenis op deze Amerikaanse marinebasis, meest recent in een resolutie uit 2010. De heer Çörüz sprak er zijn teleurstelling over uit dat het president Obama nog

steeds niet gelukt was om de detentiefaciliteit te sluiten en sprak zijn zorg uit over de nieuwe Amerikaanse «National Defense Authorization Act» op basis waarvan nu mogelijk ook Amerikaanse burgers zonder proces naar Guantanamo gestuurd zouden kunnen worden.

De OVSE assisteert verschillende deelnemende staten bij de hervorming van hun gevangeniswezen met als doel detentieregimes in lijn te brengen met VN-standaarden. De heer Çörüz onderstreepte het belang van deze activiteiten. Hij wees daarbij op een dilemma, waar politici in alle landen van de OVSE mee geconfronteerd worden: hoe bewerkstelligt men enerzijds een menswaardige behandeling van gevangenen, zonder anderzijds de publieke perceptie te vergroten dat de omstandigheden in gevangenissen te vergelijken zijn met die in luxe hotels? Hoe wordt de balans gevonden tussen strafoplegging en rechtmatige vrijheidsontneming enerzijds en een detentieregime dat voldoet aan internationale mensenrechtenstandaarden anderzijds? Dit dilemma moet onderkend worden in het werk van de OVSE, zo meende hij.

De heer Çörüz sprak ook over de zaak van de Russische advocaat Sergei Magnitsky, waarin problemen met de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en met gevangenisomstandigheden op tragische wijze waren samengekomen. Magnitsky werd gearresteerd nadat hij een grootschalige belastingfraude van de Russische autoriteiten op het spoor was gekomen. Hij stierf in de gevangenis na een periode van elf maanden voorlopige hechtenis. Een Russische mensenrechtencommissie die is aangesteld door president Medvedev, heeft inmiddels vastgesteld dat Sergei Magnitsky in de gevangenis gemarteld was en dat hem noodzakelijke medische zorg was onthouden. De verantwoordelijken voor zijn dood, zijn echter nog niet vervolgd. De heer Çörüz riep de Russische autoriteiten op hier werk van te maken. Dit pleidooi werd later kracht bijgezet door de heer William Browder, president-directeur van Hermitage Capital Fund, het bedrijf dat Magnitsky had ingehuurd. De heer Browder voert sinds de dood van Magnitsky in november 2009 internationaal campagne om aandacht voor deze zaak te vragen.

Het is de taak van parlementariërs om nut en noodzaak van mensenrechten duidelijk te maken aan burgers, concludeerde de heer Çörüz. Internationale normen voor mensenrechten moeten relevantie krijgen in het dagelijkse leven van mensen. Dat levert een bijdrage aan de transparantie en geloofwaardigheid van het internationale juridische systeem, stelde hij, en de OVSE Assemblee kan daar een rol in spelen. De heer Çörüz besloot met een pleidooi voor een snelle ratificatie van het Statuut van Rome, het verdrag waarop het Internationaal Strafhof gebaseerd is. In het korte debat dat volgde op de presentatie van de heer Çörüz werd met name ingegaan op de zaak-Tymoshenko. Een lid van de Kyrgyzische delegatie weet de situatie waar mevrouw Tymoshenko zich nu in bevindt, aan de discriminerende houding van veel mannen in haar land ten aanzien van vrouwen in hoge posities. Volgens haar is het zeer moeilijk voor vrouwen in de staten van de voormalige Sovjet-Unie om premier te worden en zij riep alle vrouwen dan ook op om solidair te zijn met mevrouw Tymoshenko. Een lid van de Oekraïense delegatie legde uit dat de voormalige premier niet is veroordeeld voor politieke keuzes die zij heeft gemaakt, maar op basis van een privé overeenkomst die zij met Rusland heeft gesloten en waarmee zij de wet zou hebben overtreden. In reactie op de stelling van dit lid dat de detentie-omstandigheden van mevrouw Tymoshenko in orde zijn, vroeg de Belgische parlementariër De Donnea waarom het Rode Kruis dan geen toestemming kreeg om haar te bezoeken.

Ook de dochter van de Oekraïense oud-premier, Yevgenia Tymoshenko, sprak de Assemblee toe over de situatie van haar moeder. Die zou in groot gevaar verkeren, zo stelde zij, omdat haar noodzakelijke medische zorg wordt onthouden. Zij wees erop dat respectabele internationale organisaties als Freedom House, Reporters Without Borders, het Deense

Helsinki Committee en de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa recent hun zorgen hadden uitgesproken over de ontmanteling van fundamentele mensenrechten in Oekraïne. Transparency International waarschuwde onlangs dat het land in 2011 in een poel van corruptie dreigde te belanden. Niet alleen Yulia Tymoshenko, maar ook een grote groep andere oppositieleiders, waaronder verschillende ministers van het vorige kabinet, zijn inmiddels zonder juridische basis gevangen gezet, aldus de dochter, die de rechtszaak tegen haar moeder als een «showproces» beschreef. Met het oog op de parlementsverkiezingen in oktober en het OVSE-voorzitterschap van Oekraïne in 2013 riep zij de OVSE Assemblee op zich hierover uit te spreken.

De voorzitter van de delegatie,
Çörüz

De griffier van de delegatie,
Westerhoff